

Győrben márciusban

Győr-Moson-Sopron megye e néven csupán másfél évtizede létezik; mai területe az elmúlt évszázad számos közigazgatási változása nyomán alakult ki. Ezen a területen 1918 előtt három önálló megye (Győr, Sopron és Moson) volt; az utóbbi magában foglalt hét, 1884-ben Pozsony megyétől ide csatolt szigetközi települést is. A trianoni döntés után – melynek értelmében Sopron és Moson megyék közel fele Ausztriához, Győr megye Dunától északra fekvő része Csehszlovákiához került – 1924-ben összevonták Győr és Moson megyék megmaradt részeit, majd 1950-ben egyesítették az addig önálló Sopron megyével; az így létrehozott közigazgatási egység hivatalos neve Győr-Sopron megye lett. 1990-ben – tekintettel a történelmi előzményekre – Győr-Moson-Sopronra változtatták a megye elnevezését, amelyhez a '90-es években több Veszprém megyei község is csatlakozott: előbb a „visszatérő” (az '50-es évekig Győr megyéhez tartozó) Gyarmat, Szercecseny és Csikvánd, majd nyolc további település – így alakult ki Győr-Moson-Sopron megye mai területe.

Nem véletlen tehát, hogy a helyismereti gyűjtemény működéséről kezdjük a beszélgetést Horváth Józseffel, a Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár igazgatójával.

– A helyismereti gyűjtemény az 1960-as évek elején jött létre Sinay Jenő – a könyvtár későbbi igazgatója – vezetésével. A megye történeti múltja miatt három egykori vármegye történeti anyagát gyűjtjük. Természetesen Győr megyéről van a leggazdagabb gyűjteményünk – hiszen ennek gyűjtését már jogelődünk megkezdték –, de igyekszünk Moson és Sopron megyére vonatkozó irodalmat is a teljesség igényével beszerezni. Régi folyóirat-állományunk is igen értékes: a kezdetektől gyűjtjük a megyei hírlapokat, folyóiratokat. Állományvédelmi okokból, valamint hiánypótlás céljából a régebbi újságok mikrofilmen is megtalálhatók, amelyekről közvetlenül másolat készíthető. Teljességre törekvően igyekszünk összegyűjteni napjaink sajtótermékeit is, így például az iskolai újságokat és az önkormányzati lapokat, a falvak újságjait. Aprónyomtatvány gyűjteményünk a különféle eseményekről készült meghívókat, terjesztésre szánt helyi prospektusokat, reklám szórólapokat, egyéb vállalati, gazdasági kiadványokat, névjegykártyákat, kereskedelmi katalógusokat, gyászjelentéseket és alkalmi politikai kiadványokat foglal magában. A mintegy 36 000 darabból álló helyismereti képgyűjteményben olyan lényképeket és képeslapokat őrzünk, amelyek megyei helyeket, eseményeket, személyeket ábrázolnak. Az 1945 előtti képeslapokat digitalizáltuk, és a honlapunkon is elérhetőek.

Természetesen Kisfaludy Károly, a könyvtár névadója, emlékét is ápolják a könyvtárban. Elevenítsük fel most röviden életének fontosabb eseményeit!

Kisfaludy (1788–1830) a Győr megyei Téten látta meg a napvilágot. Élete első fele a sikertelenségek sorozata: iskolája, katonai karrierje, festőművészi pályája mind félbeszakadt. A győri bencéseknel tanult, de fegyelmezetlen magatartása miatt ki kellett maradnia az iskolából. Részt vett a Napóleon-ellenes háborúban, és főhadnagyként hagyta ott a császári hadsereget 1811-ben – apja ekkor kitagadta. Bécsben festészetet tanult, de kimaradt a művészeti akadémiáról. Helyette színházi előadásokra járt, megismerkedett a kor romantikus képzőművészeti irányzatával.

1817 tavaszán telepedett le Pesten. Sorra jelentek meg művei: versek, elbeszélések, tanulmányok, kritikák. Történelmi tragédiái és társadalmi vígjátékai a vidéki és a fővárosi színházak kedvelt darabjai voltak. Ilyenek például A kérők, Csalódások, A pártütők.

1821 végén megalapította gyorsan népszerűvé vált irodalmi almanachját, az Aurórárt, amelyben Kazinczy Ferenc, Katona József, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, a fiatal Bajza József és Toldy Ferenc írásai jelentek meg.

*1826-tól az irodalmi élet vezérévé vált, a köré szerveződött fiatal írókat tanította, bírálta műveiket, vitatkozott velük, a kritika megbecsülésére és felhasználására biztatta őket. Legnevesebb tanítványa Vörösmarty Mihály volt.**

– Kisfaludy Károly emlékét hogyan őrzik a könyvtárban, a városban?

– 2006. március 17–19. között – immár 43. alkalommal – ismét megrendezésre kerül a nagy hagyománnyal bíró megyei művészeti fesztivál, a Kisfaludy Napok. A Bartók Béla Megyei Művelődési Központ Kht, a Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat, a Szülőföldünk Megyei Honismereti Egyesület és a Társadalmi Egyesülések Megyei Szervezete által közösen szervezett program három napon át nyújt – számos területen és kategóriában – bemutatkozási lehetőséget a megye valamennyi középfokú oktatási intézményében tanuló fiatal számára. A könyvtár is részt vesz ebben a programban. Tavaly november 21-én volt Kisfaludy Károly halálának 175. évfordulója. A városban tudományos konferenciát szerveztünk a Xántus János Múzeummal együttműködve. Többek között Kerényi Ferenc irodalomtörténész is előadó volt ezen a rendezvényen. Mi magunk egy Kisfaludy-bibliográfiát adtunk ki, amelyet munkatársunk, Róka Lászlóné készített; magam egy tanulmányban – mely az *Arrabona* című múzeumi évkönyvben látott napvilágot – Kisfaludy Károly téti és győri kultuszának történetét igyekeztem bemutatni.

– Visszatérve a megyére: Győr-Moson-Sopron megye a határ mentén helyezkedik el. Milyen a kapcsolattartás a határ menti magyar könyvtárakkal?

– Mind Szlovákia, mind Ausztria határ menti magyar könyvtáraival jó a kapcsolatunk. Ebben nagy szerepe van annak is, hogy szakmai szervezetünk, a Kis-

* Forrás: <http://www.kkmk.hu/nevado>

alföldi Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesülete sokat tesz a kapcsolatok ápolásáért: a közös rendezvények, a kölcsönös tapasztalatcserék rendszeresnek mondhatók. Szlovákiából különösen jó a kapcsolatunk a Somorján működő Bibliotheca Hungarica munkatársaival, de Dunaszerdahely, Galánta, Komárom és Érsekújvár városi könyvtáraival is sikeresen működünk együtt; bizonyítja ezt több más mellett az a tény, hogy az Őszi Könyvtári Hét keretében évente megrendezett továbbképzésünkön általában 15–20 szlovákiai magyar könyvtáros is jelen van – immár nemcsak a városokból, de a nagyobb községekből is. Ausztriából az Alsóőrben (Untertwamt) működő Burgenlandi Magyar Könyvtárral van évtizedes – Galambos Iréneusz bencés atyával kialakított – kapcsolatunk; 2005 októberében a könyvtár jelenlegi vezetője, Kelemen László mutatta be a gyűjteményt és az ott folyó munkát győri szakmai rendezvényünkön. Fontos továbbá a Kismartonban (Eisenstadt) működő Burgenländisches Landesarchiv und Landesbibliothek és a Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár között kialakult kiadványcsere, ennek keretében számos értékes burgenlandi – számunkra nem ritkán helyismereti szempontból is érdekes – kiadvánnyal gyarapodott gyűjteményünk.

– *A megyében több nemzetiség is él. Hogyan gondoskodnak az ő ellátásukról?*
– A Győr-Moson-Sopron megyében élő nemzetiségek könyvtári ellátása 1992 óta a Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár feladata. A történeti Sopron és Moson megyékben jelentős horvát, és ennél is nagyobb német „kisebbség” élt – valójában az utóbbi megyében a magyarok alkották a kisebbséget a két nemzetiség mellett. A második világháború után a németek többségét kitelepítették; ma mindössze hat településen élnek olyan arányban, hogy a német nyelvű könyvtári kiadványokkal való ellátás iránt igény mutatkozik. Horvátok négy településen élnek jelentősebb számban: e települések könyvtáraiban néhány száz kötetnyi horvát nyelvű kiadvány áll az érdeklődők rendelkezésére. A német és horvát nyelvű könyveket a megyei könyvtár munkatársai szerzik be, és feldolgozva viszik ki az érintett községek könyvtáraiba. Feladataink közé tartozik a megyében élő roma kisebbség könyvtári ellátásának segítése is; ezt a Győr-Moson-Sopron Megyei Cigányok Érdekvédelmi Szövetségével kialakult évtizedes együttműködés keretében végezzük: a szövetség győri irodájában helyeztünk el egy letéti állományt, amely a cigány nyelvű könyvek mellett jelentősebb arányban tartalmaz magyar nyelvű, a cigányság történetével, néprajzával, kultúrájával foglalkozó kiadványokat.

– *Úgy tudom, személyes érdeklődési köre, végzettsége is a helyismereti munkához köti leginkább.*

– Igen, bár éppen a helyismereti osztályon nem dolgoztam. Amúgy végigjártam a könyvtár szinte minden részlegét, hiszen dolgoztam módszertani területen, majd szaktájékoztatóként; foglalkoztam régi könyvekkel és folyóiratokkal mint tudományos munkatárs, közben a megyei sajtóbibliográfia elkészítésénél is próbáltam hasznosítani ismereteimet. Történelem–könyvtár szakon végeztem az ELTE-n, majd posztgraduális képzés keretében könyvtörténész–könyvmuzeológus végzettséget is szereztem. 2003-ban lettem igazgató. Helyismerettel kapcsolatosan foglalkoztam nyomdászati-, könyvtár- és sajtótörténettel, főleg a XVIII–XIX. századra vonatkozóan. Egyébként történészként a XVII. század a fő kutatási területem – itt főként végrendeletekkel, hagyatéki leltárakkal és hasonló forrásokkal foglalkozom.

– *Ez igen speciális terület. Hogyan fér meg a hivatalos munkája mellett az ezzel való foglalatosság?*

– Ez a „hobby” mindig is munkaidőn kívüli volt – köszönhetően családom türelmének, szakíthattam erre is időt.

– *Helytörténeti érdeklődése igazgatóként a mennyire hagy nyomot az intézmény működésén, célkitűzésein, munkafolyamatain?*

– Úgy gondolom, hogy az igazgató érdeklődése természetesen érezhető az intézmény működésén. Hogy nálunk folynak helyismereti témájú kutatások – például, hogy elkészült egy Kisfaludy-bibliográfia –, abban valamilyen szerepem nekem is van, hiszen részt veszek az intézmény szempontjából fontos helyismereti feladatok meghatározásában. Ilyen feladat volt például a megyével foglalkozó kutatók adattárának elkészítése, amely hamarosan *Ki-kicsoda Győr-Moson-Sopron megye helyismereti kutatásában?* címmel nyomtatásban is megjelenik. Több mint 300 kutató helyismereti publikációinak adattára lesz ez! De nyilván nemcsak az én kutatási területemen folynak munkálatok. Nagyon fontosnak tartom például a területtel való foglalkozást: a megye közművelődési könyvtárainak segítése kiemelten fontos feladatunk! E téren „módszertanos” munkatársaim nagyon komoly munkát végeznek; az elmúlt évben például alapos felmérést készítettek a települési könyvtári ellátás helyzetéről.

Ellátórendszerünkhöz jelenleg 51 könyvtár tartozik; velük minden év elején társulási szerződést kötünk. Mi szerezzük be számukra a dokumentumokat, és már feldolgozva juttatjuk el hozzájuk. Adódott tavalyelőtt egy pályázati lehetőség, mikor is négymillió forint támogatást kaptunk. 16 tagkönyvtár állományának gyarapítására; most is van egy hasonló pályázat folyamatban. Ez rengeteget jelent az érintett települések könyvtárainak; olyan támogatás, amely nélkül elképzelhetetlen lenne hasonló léptékű fejlesztés.

2005-től kezdődően kistérségi társulásokkal kapcsolatos feladatok is hárulnak ránk. Olyan többcélú kistérségi társulásokkal dolgozunk együtt, amely társulások felvették feladataik közé a mozgókönyvtári ellátást: olyan települések könyvtári ellátását szeretnék így, a megyei könyvtártól megrendelt könyvtári szolgáltatásokkal biztosítani, amelyek nem rendelkeznek nyilvános – azaz a Nyilvános Könyvtárak Jegyzékén szereplő – könyvtárral. 2006-ban már három többcélú kistérségi társulás élt e lehetőséggel; együttesen mintegy harminc település könyvtári ellátását tudjuk ily módon segíteni – ez nem kis feladatot jelent számunkra!

– *Úgy tudom, hogy 2006 szeptemberétől bibliobuszt állítanak üzembe. Ennek az előkészületei már zajlanak?*

– Igen. Tavaly volt egy pályázati lehetőség a Közkincs Hitelprogram II. pályázat keretében: kistérségi társulások és megyei önkormányzatok pályázhattak 50 millió forint hitel felvételére, könyvtárbusz beszerzésére és e szolgáltatás beindítására. Hála a módszertani osztály előzetes felmérésének, pontos adataink voltak a települési könyvtárak helyzetéről, így a minisztériumi koncepcióban a könyvtárbuszos ellátás szempontjából kiemelten ajánlott 1000 fő alatti lakosságú településekről is. Nálunk pontosan 100 ilyen község van; nem vagyunk tipikus aprófalvas megye, de a települések 60 százaléka ezer lakos alatti. Felmérve, hogy milyen körülmények között folyik ezeken a településeken az ellátás (kis alapte-

rileten, heti egy-két órában működő, állományukat nem vagy alig gyarapító könyvtárak, szakképzetlen – szerény tiszteletdíjért, vagy teljesen ingyen dolgozó – könyvtárosok, változó technikai feltételek stb.), szakmailag azt az álláspontot képviseltük, hogy érdemes lenne pályázatot benyújtani; örömeinkre fenntartónk, Győr-Moson-Sopron Megye Közgyűlése vezető tisztségviselői is nagy lehetőséget láttak e szolgáltatás bevezetésében, és a közgyűlés is a pályázat beadása mellett döntött. Jelenleg folyik a közbeszerzési eljárás. Reméljük, hogy lesz megfelelő ajánlat, és 2006 őszén útjára indulhat megyénkben a könyvtárbusz.

– *Milyen előírásoknak kell megfelelnie a bibliobusznak? Mik az elvárások?*

– Mi egy 3000–3500 dokumentum elhelyezésére alkalmas könyvtárbuszt szeretnénk, amely a könyvek mellett 15–20 időszak kiadványt, valamint kb. félezer nem hagyományos dokumentumot vinne el kéthetente a szolgáltatásba bekapcsolódó 35 településre. Fontos szempont, hogy több számítógép álljon egyidejűleg az érdeklődők rendelkezésére, és biztosított legyen az internetcsatlakozás, hiszen az ellátandó települések egy része nyilvános internet-hozzáféréssel még nem rendelkezik. Meg kell oldani a könyvtárbusz önálló áramellátását, ennek álló helyzetben napi nyolc órában működnie kell. A gépjárműnek mind külső megjelenésében vonzónak, mind belső kialakításában korszerűnek, „otthonosnak” kell lennie – csak így remélhetünk sikert az új szolgáltatástól. *(A részletekről lásd következő cikkünket – a szerk.)*

Az igazat megvallva, már működött nálunk bibliobusz 1980 és 1984 között: egy régi Ikarust alakítottak át könyvtárrá a helyi Volán szakemberei. Személyesen nekem is nagyon pozitív emlékeim vannak a működését illetően. Sajnos, egy idő után állandósultak a műszaki gondok a járművel, ezért be kellett szüntetni a működését.

– *Visszatérve a mindennapokhoz: milyen, a mostani időszakot meghatározó munkafolyamatokat emelne ki?*

– Vannak olyan feladatok, amelyek folyamatosak, ezekről sem szeretnék megfeleledkezni a kiemelt feladatok mellett. Az elmúlt évben is tízezer felett volt a beíratkozott olvasók száma. Mivel az elhelyezési körülményekkel gondjaink vannak, az összállomány alig tíz százaléka (kb. 35 000 dokumentum) van csupán szabadpolcon; emiatt a raktárból való szolgáltatás egyre több feladatot ad, hiszen naponta 6-700 olvasó igényeit kell kielégítenünk. Az olvasókkal való kapcsolattartás szempontjából fontos szerepe van rendezvényeinknek is: ilyenek a Költészet Napja, az Ünnepi Könyvhét, az Őszi Könyvtári Hét. A 2005. évben „A Nagy Könyv” akció kiemelt feladat volt; a megyében működő közművelődési könyvtárak programjait is mi szerveztük. Mi magunk is helyet adtunk tucatnyi sikeres rendezvénynek; a legemlékezetesebb közülük a Szabó Magdával rendezett író-olvasó találkozó volt. Több mint 110 programot szerveztünk „A Nagy Könyv” akció keretében, ezek 7000 látogatót vonzottak. Fontos ezt hangsúlyozni, mert helyi anyagi forrásból nem tudtunk volna megszervezni ennyi programot.

A helyhiány mutatkozik a rendezvények szervezésénél is, hiszen nagyobb érdeklődésre számot tartó programot csak az olvasóteremben tudunk megrendezni, így az csak a nyitvatartási idő kárára történhet. Kisebb rendezvényekhez viszont van egy helyiségünk: itt 40-50 vendéget tudunk leültetni.

Fontos feladatunk a képzések megszervezése. Idén is indítottunk könyvtáros asszisztensi képzést, 19 hallgató részvételével; a hallgatók többsége megyénk közművelődési és iskolai könyvtáraiból kerül ki, de mindig jönnek néhányan a szomszédos megyékből is.

Nem lehet nem beszélni az informatikai fejlesztésről. Tavaly tértünk át a MOKKA-kompatibilis Huntéka rendszerre, pályázati támogatással. E feladat előkészítése és megvalósítása komoly kihívást jelentett számunkra: leginkább az Állománygyarapító és Feldolgozó Osztály munkatársait érintette, és meglehetősen sok többletmunkával járt. Technikai eszközfejlesztésre is sort kellett keríteni, mivel a régi gépeken már nem futott az új rendszer; ebben fenntartónk támogatása segített bennünket.

1998 decemberében fagyasztottuk be a hagyományos katalógusokat; az azóta állományba vett dokumentumok már csak az adatbázisból kereshetők vissza. Az elektronikus katalógus lelőhelyet is ad (szabadpolc, alsó raktár, külső raktár stb.). Az interneten az adatbázis 2002 decembere óta elérhető. Ez nagyon fontos fejlesztés volt, amelynek hatása a könyvtárközi kölcsönzések ugrásszerű növekedésében is lemérhető.

Az esélyegyenlőség jegyében a vak és gyengén látó olvasóink számára felolvasó programra pályáztunk; de pályázati támogatás tette lehetővé több kisebb technikai eszköz beszerzését, néhány tucatnyi értékes régi könyvünk restauráltatását, fontos szakmai tanácskozások és továbbképzések megszervezését, valamint a „Könyvtári minőségfejlesztés – könyvtári korszerűsítés” projektben való részvételünket is. A pályázati lehetőségekkel mindig igyekszünk élni, mert a költségvetésből sok mindenre nem jut fedezet.

– *Ki a fenntartó? Milyen az együttműködés?*

– Győr-Moson-Sopron Megye Közgyűlése a fenntartó. Amiben nagyon sokat segítettek az elmúlt években, az az épület állagának javítása. Az ablakok borzalmas állapotban voltak, nagyobb részüket – az utcára nézőket – 2004–2005-ben sikerült kicserélni. Az épület villamos rendszere is felújításra szorul; ez a munka folyamatban van.

– *Az épület eredetileg nem könyvtár számára készült. Mi a története az ide költözésüknek?*

– 1975 őszén költözött ide az intézmény; megyei könyvtárként ez már a harmadik nagy költözése volt. Az előző helyéhez képest lényegesen jobb körülmények közé került, de ez sem jelentett igazi megoldást, hiszen az épület – amely 1903-ban a Győrmegyei és Városi Takarékpénztár számára épült – belső elrendezése az átalakítások után sem ideális egy megyei könyvtár számára.

– *Beszélne egy kicsit részletesebben az intézmény történetéről?*

– Könyvtárunk jogelődjének alapítása 1898 őszére tehető, amikor Sefcsik Ferenc városi főlevéltárnok a levéltári, illetve a könyvtári jellegű anyag különválasztását megkezdte. Az első években csak a városi tisztségviselők használhatták. 1908-tól viszont már Városi Közkönyvtár néven nyilvános gyűjteményként működött. Otthona 1951-ig az új Városháza épületének néhány helyisége volt; vezetője 1933-ig az alapító Sefcsik Ferenc, majd 1964-ig dr. Bay Ferenc irányítása

alatt működött a könyvtár. Tervszerű gyarapító munkával értékes állomány alakult ki. munkatársai a növekvő számú olvasó ellátása mellett jelentős tudományos munkát is végeztek. Az 1936-ban közgyűjteménnyé nyilvánított könyvtár 1940-ben lett önálló: szervezetileg is különvált a levéltártól.

Megyei könyvtárrá 1952-ben vált, a Városi Közkönyvtár és a Körzeti Könyvtár egyesítésével, a Műszaki Könyvtár állományát is magában foglalva. Az intézmény 1956 nyarán a régi Városháza épületéből a „KIOSZK”-ba költözött; ekkor vette fel Kisfaludy Károly nevét. 1958 nyarán – az országban másodikként – itt vezették be a szabadpolcos kölesönzést; ekkor indult az első középfokú könyvtárkezelői tanfolyam is. A lendületes fejlődést azonban újabb költözések zavarták meg: 1968-ban a Bajcsy-Zsilinszky utca 36. számú épületbe költözött az ekkor már három éve Perneszy Gyula által vezetett intézmény, majd 1975 őszén – ahogy már szóltam róla – innen is tovább, jelenlegi helyére. Ez utóbbi alkalommal megmaradt viszont a korábbi épület is: 1977-ben itt kezdte meg működését a Gyermek- és Ifjúsági Könyvtár, majd egy évvel később a Hangtár is. Az 1990-es években kétszer is költözni kényszerült a Hangtár, a Gyermekkönyvtár, valamint a raktárak egy része.

1993 és 2003 között Tuba László volt az igazgató. 1999-ben új raktárat kaptunk az egykori Vadász-laktanyában, és ez évben elkészült a tervezett megyei és egyetemi könyvtár megvalósíthatósági tanulmányterve is (amely központi támogatás híján nem valósulhatott meg); ugyanakkor a megyei önkormányzat a gyermekkönyvtár megszüntetéséről döntött. Így ma három épületben működünk: a kötészetiünk és a Hangtárunk a Belváros szélén, a Rákóczi Ferenc utcában, raktárunk pedig a Vasvári Pál utcában, a főépülettől kb. négy kilométerre nyert elhelyezést.

– *Tehát jelenleg a főépület Győr „szívében”, a Baross Gábor utcában van. Igen jól megközelíthető helyen, történelmi környezetben. De mivel – mint már említettük – nem könyvtár számára épült, gondolom, akadnak problémák.*

– Mintegy 1500 négyzetméteren működik itt a könyvtár, amely nyilván kevés, főleg az újonnan épült megyei könyvtárakhoz képest. Helyhiánnyal küszködünk. A széttagoltság sem igazán előnyös. Viszont az épület városon belüli elhelyezkedése nagyon jó, hiszen a Belvárosban van. Sajnos, fenntartónk itt a Belvárosban nem tud üres telket biztosítani egy új könyvtárépület számára, és e célra alkalmas más épülete sincsen. Ezért a jelenlegi helyzetből igyeckszünk kihozni a lehető legtöbbet. Az olvasóink elégedettek a munkánkkal; mi pedig fontosnak tartjuk, hogy a hozzánk betérő olvasó megtalálja a keresett információt, igyeckszünk segíteni őt ebben.

– *Mennyire érdeklődök az emberek Győrben? Milyen igény mutatkozik a rendezvényeik és a városban megrendezett különböző kulturális események iránt?*

– Sajnos, a fentebb említett elhelyezési nehézségek miatt nagyobb rendezvényeket csak ritkábban tudunk szervezni; ilyenkor viszont megtelik az olvasóterem. Tavaly pl. a József Attila emlékévként alkalmából rendezett program-sorozatunk zárásaképpen Jordán Tamás és Sebő Ferenc közös estjére hívtuk olvasóinkat; a rendezvény sikerét azóta is emlegetik a városban. „A Nagy Könyv” akció „kisebb jelentőségű” rendezvényein is jelen volt alkalmanként 40-50 ember; ilyenkor nem is annyira a létszámot, inkább a jó hangulatot, az értékes hozzászólásokat tartottuk fontosnak. Hogy a városban van igény a kulturális rendezvények iránt, azt az elő-

adások, kiállítás-megnyitók sora bizonyítja, amelyeknek szervezéséből a múzeumok és a művelődési központok mellett kiveszi részét a Galgóczi Erzsébet Városi Könyvtár is. Ez utóbbi intézmény egyik fő szervezője – Győr Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala Kulturális Irodája mellett – a „Győri Könyvszalon”-nak, melyet 2005 októberében immár ötödik alkalommal rendeztek meg – gazdag tartalommal, hatalmas érdeklődés mellett.

– *Végezetül a könyvtárszakmát napjainkban leginkább foglalkoztató kérdésről szeretném a véleményét kérni. Mit gondol a nemrég elkészült Etikai kódexről?*

– Érdekesnek és fontosnak tartom. Már az elkészültét megelőző vitákat és beszélgetéseket is hasznosnak tartottam: 2005 februárjában az IKSZ Kisalföldi Tagozata szervezett egy fórumot, ahol Papp István és Horváth Sándor Domonkos – a győri Galgóczi Erzsébet Városi Könyvtár igazgatója, aki maga is tagja volt az előkészítő bizottságnak – mutatta be a készülő kódexet. Majd a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtárban is volt egy vita erről Veszprém, Vas, Zala és Győr-Moson-Sopron megyei könyvtárosok részvételével, ahol Papp Istvánnal. Hangodi Ágnessel, Biczák Péterrel jókat vitatkoztunk, beszélgettünk. Nagyon izgalmas kérdések merültek fel. Legfontosabbnak tartom, hogy a kollégák elkezdtek vitatkozni, beszélgetni ezekről a kérdésekről.

A beszélgetést megköszönve búcsút veszek vendéglátómtól, és a hideg ellenére bejárom a környék utcáit. A hangulatos épületsorok, erkélyek, utcák, sikátorok szinte hívogatják a járókelőt. Érzí az ember, hogy minden szegletnek, háznak, udvarnak külön története van. Mint ahogy vendéglátóm meg is osztott velem néhány érdekes történetet.

A Kazinczy utca 20. szám alatti ház Ecker János tulajdona volt, egyben a reformkori Győr egyik középpontja. A tulajdonos – aki széles műveltségét a helyi bencés gimnáziumban, Kisfaludy Károly osztálytársaként alapozta meg – több nyelvet bíró kereskedő volt, aki éveken át naplót írt, ebben megörökítette például az 1848-as eseményeket is. És ha már éppen a március idusa előtti napokban hozta a sors győri látogatásomat, álljon itt egy részlet – az ünnep tiszteletére is – Ecker János 1848. március 15-én papírra vetett feljegyzéséből, Bay Ferenc fordításában:

„Lukács Sándor az ismert agitátor, Zichy Ottó gróf politikai barátja, ma ismét nyilvános felolvasást rendezett, de ezúttal a nagy kávéház előtti téren, ahol egy bécsi s egy pozsonyi levelet olvasott fel, majd beszédet is intézett az ott egybegyűlt tömeghez, mely leginkább a szegényebb, de annál lelkesebb néprétegből tevődött össze. Lukács után a homöopata doktor Kovács, helyi lapunk a »Hazánk«-nak a szerkesztője szólt a néphez.

Lukács azonban nem volt megelégedve eddigi sikereivel, hanem megvárta a délután 5 órát, amikor a diákság az iskolából, a hívők serege pedig a bencések böjti prédikációjáról kitódult. Mintegy 1000–1500 ember gyűlt össze a téren, Lukács Sándor pedig egy kávéházi székre állva hirdette ki, hogy a nádor vezetésével Pozsonyból küldöttség ment

az uralkodóhoz, aki biztosan teljesíti az ország kívánságát s így hazánkban rövidesen »szabadság és egyenlőség fog uralkodni«. A diákok a »Fóti dal«-ba kezdtek, majd elénekelték a Szózatot.

Rövid félórán belül szalag került az egybegyűltek kalapjára s nemzeti kokárdát tűztek a szívük fölé. A két dal eléneklése után Lukács újból felszólalt s kihirdette az egybegyűltek akarátát: a nagy nemzeti esemény alkalmából ma este ki kell világítani a várost.

Este $\frac{1}{2}$ 7 órakor a bencések kezdték meg a kivilágítást székházuk ablakaival, majd követték őket a környező házak, utcák, városrészek és külvárosok egymás után. Rövidesen megkezdődtek a zenés fáklyásmenet előkészületei is. (...)

Este 8 órára óriási tömeget toborzott össze a Perlaky-féle ház elé Lukács Sándor, ahol ismét felszólalt a »szabadság és egyenlőség« jegyében. Az egybegyűlt közönség percről-percre félelmetesen növekedett s viharos éljenzéssel reagált a szónoklatra. Végre elindult a tömeg, amely a Király-utcán s a Karmelita-téren át a Lumnitzer-féle házig hullámozott fej-fej mellett. Több mint 200 fáklya vörös fény és a tömegek fölött elhúzó fellege szinte ijesztő látványként döbhentette meg a nézőt. Elöl haladt néhány egyenruhás vöröscsákós, utánuk mindjárt a zenekar, amely csak két forradalmi indulót, a Rákóczit és Hunyadit játszott. Aztán nemzeti zászlók és lobogók sűrű erdeje következett, amelyet a hajós nép vitt fáklyáktól körülvéve s követve mindenféle rendű és rangú néptől, diákoktól, polgároktól, parasztoktól, napszámosoktól, hajóslegényektől s egyéb foglalkozásúaktól, szünet nélkül énekelve a Fóti dalt. A menet a Fő-térre vonult, ahol Lukács ismét beszélt, innen a városháza elé, ahol Keresztesy ügyvéd szónokolt, majd a megyeháza elé, végül pedig a külvárosba. Tíz óra tájban tért vissza a Fő-térre, ahol Lukács Sándor ismét szólt hozzájuk. (...) Figyelemre méltó, hogy az ismertett általános megmozdulás ellenére semmiféle, még a legkisebb kihágás sem történt. Még a ki nem világított ablakokat sem törték be, senkit meg nem sértettek, nem inzultáltak. Az egész tüntetés a legszebb és legnagyobb rendben zajlott.”

A naplót egyébként tartalma miatt 1860-ban elkobozták, csak néhány kötetét sikerült a kéménybe rejtve megmenteni.

Mindemellett Ecker János állandó látogatója volt a színháznak, és naplójában nem kímélte kritikájával illetni a gyengébbre sikerült előadásokat vagy színészi játékot. A zenekedvelő házigazda korának nem egy világhírű művészt látta vendégül, közöttük Liszt Ferencet is.

A reformkori Győr életében volt egy másik épület is, ami fontos szerepet játszott. Ez pedig a volt Lloyd palota, amely a Széchenyi tér 7. alatt található. Ezen a helyen a középkortól kezdve közintézmény, nagyobb szabású épület állt. A XV. századi írások is mint a „nagyház”-at emlegetik. 1566-ban, a város történelmének egyik sorsfordulóján, a tragikus tűzvészben leégett az akkor még vendégfogadónak használt ház. Az újjáépítés után az épületet főként kereskedők bérelték. Majd valószínű a XVIII. században előregedés miatt ezt az épületet lebont-

tották. A XVIII–XIX. század fordulóján felépített háznak lett aztán jelentősége, amely Fruman Antal tervei alapján készült. A reformkorban itt a „Redout-Vigadó” működött, amely a társadalmi élet fontos színtere volt. 1856-tól a Győri Lloyd Általános Kereskedelmi Testületnek adott otthont az épület, ez a testület nemcsak a gazdasági élet, de a kultúra terén is jelentős szerepet töltött be. 1949 után a SZOT székháza volt és megyei kultúrotthon. Ma a Széchenyi István Művelődési Központ működik falai között – de a győri köznyelv ma is csak „Lloyd” néven emlegeti.

A szállingózó hó és a hideg szél lassan indulásra készítet. Még felkeresem a Köztársaság teret, hiszen egykor itt állt a Bécsi kapu, amelyen keresztül érkezett és hagyta el a régmúlt időkben a várost a postakocsin utazó idegen. Bár az igazat megvallva, most már nem is érzem magam annyira idegennek ...

(A interjú az Országos Könyvtári Kuratórium megbízásából 2006. március 13-án készült.)

Pegán Anita

Egy új könyvtári szolgáltatásról – három tételben

Első tétel: a könyvtárbusz-szolgáltatás elindításának előzményei

A Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával a győri Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár Módszertani Osztályának munkatársai a 2005. évben megvizsgálták a megye községi könyvtárainak működését. A vizsgálat célja a községi könyvtárak helyzetének felmérése volt, annak vizsgálata, hogy a helyi önkormányzatok az 1997. évi CXL. törvény 64. paragrafusában megfogalmazott kötelező feladatukat, a lakosság könyvtári ellátását milyen formában és milyen minőségben látják el. A helyzetkép alapján megyei könyvtárfejlesztési stratégiát, fejlesztési tervet dolgoztunk ki. Konceptiónkban részletesen összefoglaltuk a megyére vonatkozó javaslatainkat, amelyek közül most csak a könyvtárbusz bevezetése szempontjából érdekes, jellemző adatokat ismertetjük.

Győr-Moson-Sopron megye 182 településéből 9 város, 173 község. Megyénk nem aprófalvas, de alapvetően a kistelepülések megyék közé sorolandó: kereken 100 olyan települése van, ahol a lakosság száma 1000 fő alatti – ez a községek 58 százalékát jelenti. Az ezer főnél kisebb lélekszámú települések közül kilenc egyáltalán nem tart fenn könyvtárat, további öt településen felmérésünk időpont-